

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

12. februar 2026*

»Præjudiciel forelæggelse – urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – direktiv 93/13/EØF – kreditaftale – aftale om lån mod pant i fast ejendom med variabel rente – kontraktvilkår, hvorefter rentesatsen fastsættes på grundlag af et benchmark som omhandlet i forordning (EU) 2016/1011 – artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 – kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser – artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 – begrebet »definitionen af aftalens hovedgenstand« – krav om gennemsigtighed – artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 – urimelighed«

I sag C-471/24,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Sąd Okręgowy w Częstochowie (den regionale domstol i Częstochowa, Polen) ved afgørelse af 31. maj 2024, indgået til Domstolen den 3. juli 2024, i sagen

J.J.

mod

PKO BP S.A.

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, C. Lycourgos, og dommerne O. Spineanu-Matei (refererende dommer), S. Rodin, N. Piçarra og N. Fenger,

generaladvokat: L. Medina,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 11. juni 2025,

efter at der er afgivet indlæg af:

– J.J. ved radca prawny S. Frejowski og adwokaci D. Rosa og A. Twardygrosz,

* Processprog: polsk.

- PKO BP S.A. ved radca prawny A. Cudna-Wagner og adwokaci P. Haiduk, B. Miąskiewicz og M. Romanowski,
- den polske regering ved B. Majczyna, E. Buczkowska og M. Kozak, som befuldmægtigede,
- den tjekkiske regering ved M. Smolek og J. Vlácil, som befuldmægtigede,
- den portugisiske regering ved P. Barros da Costa, A. Cunha, C. Freire, A. Morais og A. Rodrigues, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved M. Brauhoff og P. Kienapfel, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 11. september 2025, afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1, stk. 2, artikel 2, artikel 3, stk. 1 og 2, artikel 4, stk. 2, og artikel 6, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).
- 2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem forbrugeren J.J. og PKO BP S.A. (herefter »PKO«), der er en bank med hjemsted i Polen, dels angående spørgsmålet om, hvorvidt et kontraktvilkår i en aftale om lån med pant i fast ejendom vedrørende fastsættelsen af den variable rentesats ikke kan gøres gældende og er ugyldigt, dels angående tilbagebetalingen af en del af det beløb, som denne forbruger har betalt denne bank til gennemførelse af aftalen.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 93/13

- 3 13. og 16. betragtning til direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»[D]et antages, at de love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne, som direkte eller indirekte fastsætter vilkårene for forbrugeraftaler, ikke indeholder urimelige kontraktvilkår; det forekommer derfor ikke nødvendigt at lade kontraktvilkår, der afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller [Det Europæiske Fællesskab] er part i, være underlagt bestemmelserne i dette direktiv; udtrykket »love og bindende administrative bestemmelser« [i artikel 1, stk. 2] omfatter ligeledes de regler, som ifølge lovgivningen gælder mellem de kontraherende parter, når der ikke er aftalt anden ordning.

[...]

[D]en erhvervsdrivende kan opfylde kravet om god tro ved at handle loyalt og rimeligt med den anden part, hvis legitime interesser han skal tage hensyn til.«

- 4 Dette direktivs artikel 1, stk. 2, er affattet således:

»Kontraktvilkår, som afspejler love eller bindende administrative bestemmelser samt bestemmelser eller principper i internationale konventioner, som medlemsstaterne eller Fællesskabet er part i, bl.a. på transportområdet, er ikke underlagt dette direktivs bestemmelser.«

- 5 Nævnte direktivs artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.«

- 6 Samme direktivs artikel 4, stk. 2, fastsætter:

»Vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, omfatter hverken definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.«

- 7 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 har følgende ordlyd:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

Direktiv 2008/48/EF

- 8 Artikel 3, litra j), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbruger kreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (EUT 2008, L 133, s. 66) har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

»debitorrente«: den rentesats udtrykt i en fast eller variabel procentsats, der anvendes på årsbasis på de udnyttede kreditmuligheder.«

Direktiv 2014/17

- 9 Syvende betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/17/EU af 4. februar 2014 om forbruger kreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse og om ændring af direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010 (EUT 2014, L 60, s. 34, berigtiget i

EUT 2016, L 67, s. 70), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/1011 af 8. juni 2016 (EUT 2016, L 171, s. 1) (herefter »direktiv 2014/17«), er affattet således:

»For at skabe et ægte indre marked med en høj og ensartet grad af forbrugerbeskyttelse fastsætter dette direktiv bestemmelser, der harmoniseres i størst muligt omfang med hensyn til oplysninger forud for aftaleindgåelsen ved hjælp af det europæiske standardiserede informationsblad (ESIS) og beregningen af de årlige omkostninger i procent [(ÅOP)]. [...]«

- 10 Dette direktivs artikel 2 med overskriften »Harmoniseringsniveau« bestemmer:

»1. Dette direktiv er ikke til hinder for, at medlemsstaterne opretholder eller indfører strengere bestemmelser for at beskytte forbrugerne, forudsat at sådanne bestemmelser er i overensstemmelse med deres forpligtelser i henhold til EU-retten.

2. Uanset stk. 1 opretholder eller indfører medlemsstaterne ikke i national ret bestemmelser, der fraviger dem, der er fastsat i artikel 14, stk. 2, og bilag II, del A, med hensyn til standardoplysninger forud for aftaleindgåelsen via [ESIS], og artikel 17, stk. 1-5, 7 og 8, samt bilag I med hensyn til en fælles og konsekvent [standard i Den Europæiske Union] for beregning af [ÅOP].«

- 11 Nævnte direktivs artikel 13 med overskriften »Generelle oplysninger« fastsætter følgende i stk. 1:

»Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiverne eller i påkommende tilfælde de bundne kreditformidlere eller deres udpegede repræsentanter til enhver tid stiller klare og forståelige generelle oplysninger om kreditaftalerne til rådighed på papir, ved hjælp af et andet varigt medium eller i elektronisk form.

Sådanne generelle oplysninger skal som minimum omfatte følgende:

[...]

ea) navnene på benchmarkene og deres administratorer og de potentielle virkninger for forbrugerne, hvis aftaler, der benytter et benchmark som defineret i artikel 3, stk. 1, nr. 3, i [...] forordning (EU) 2016/1011, er tilgængelige

[...]«

- 12 Samme direktivs artikel 14 med overskriften »Oplysninger forud for aftaleindgåelsen« bestemmer:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at kreditgiver og i givet fald kreditformidler eller en udpeget repræsentant giver forbrugerne de individuelle oplysninger, som er nødvendige for at kunne sammenligne de kreditter, der findes på markedet, vurdere, hvad de indebærer, og træffe en informeret beslutning om, hvorvidt han skal indgå en kreditaftale [...]

[...]

2. De i stk. 1 omhandlede individuelle oplysninger gives via ESIS, jf. bilag II, på papir eller ved hjælp af et andet varigt medium.«

- 13 Artikel 17 i direktiv 2014/17 med overskriften »Beregning af [ÅOP]« bestemmer i stk. 6:

»Hvis kreditaftaler tillader variationer i debitorrenten, sikrer medlemsstaterne, at forbrugeren underrettes om de mulige konsekvenser af variationerne på de beløb, der skal betales, og på [ÅOP], som minimum ved hjælp af ESIS. Det sker ved at give forbrugeren en yderligere årlig omkostningsprocent, der illustrerer de mulige risici forbundet med en væsentlig stigning i debitorrenten. Hvis der ikke er et loft over debitorrenten, ledsages disse oplysninger af en advarsel, der fremhæver, at de samlede kreditomkostninger for forbrugeren, der fremgår af [ÅOP], kan ændre sig. [...]«

- 14 Bilag II til dette direktiv har overskriften »Europæisk standardiseret informationsark (ESIS)«. Dette bilags del A indeholder følgende indikationer:

»Teksten i denne model gengives som sådan i ESIS-formularen. Teksten i skarp parentes erstattes af de relevante oplysninger. [...]

[...]

Nedennævnte oplysninger gives i ét dokument. [...]

ESIS-model

[...]

4. Rentesats og andre omkostninger

[ÅOP] er de samlede omkostninger ved lånet udtrykt som en årlig procentsats. ÅOP anføres for at hjælpe Dem med at sammenligne forskellige tilbud.

[...]

(Hvis relevant) ÅOP beregnes på grundlag af antagelser vedrørende rentesatsen.

(Hvis relevant) Eftersom [en del af] Deres lån er med variabel rente, kan den reelle ÅOP være forskellig fra denne ÅOP, hvis rentesatsen på Deres lån ændrer sig. Hvis rentesatsen f.eks. stiger til [tilfælde som beskrevet i del B], kan ÅOP stige til [indsæt ÅOP for at illustrere dette tilfælde].

[...]6. Ydelsernes størrelse

[...]

(Hvis relevant) Rentesatsen på [en del af] dette lån kan ændre sig. Dette betyder, at ydelsernes størrelse kan øges eller mindskes. Hvis rentesatsen f.eks. stiger til [tilfælde som beskrevet i del B], kan Deres ydelse stige til [indsæt den ydelse, der svarer til dette tilfælde]

[...]«

- 15 Del B i bilag II til nævnte direktiv har overskriften »Vejledning i udfyldelse af ESIS«. Denne dels afsnit 3, punkt 6, og afsnit 4, punkt 2, har følgende ordlyd:

»Afsnit 3. Hovedtrækkene ved lånet

[...]

- 6) I dette afsnit forklares det, om debitorrenten er fast eller variabel, og i givet fald angives de perioder, hvor renten er fast; hyppigheden af de efterfølgende ændringer og eksistensen af begrænsninger på debitorrentens udsving, såsom renteloft og fastsættelse af minimumsrentesats.

Den formel, der anvendes til at ændre debitorrenten og dens forskellige elementer (f.eks. referencesats og rentespænd), forklares. Kreditgiver anfører, f.eks. med angivelse af websted, hvor yderligere oplysninger om de indeks eller satser, som anvendes i formlen, kan findes, f.eks. Euribor eller centralbankens referencesats.

[...]

Afsnit 4. Rentesats og andre omkostninger

[...]

- 2) Debitorrenten angives i procent. Hvis debitorrenten er variabel og baseret på en referencesats, kan kreditgiver angive debitorrenten i form af en referencerente og kreditgivers rentespænd i procent. Kreditgiver bør imidlertid angive værdien af den gældende referencesats på den dag, hvor ESIS udsendes.

Når debitorrenten er variabel, skal oplysningerne omfatte: a) de antagelser, der er anvendt til beregning af [ÅOP], b) i givet fald de gældende renteloft og minimumsrentesatser og c) en advarsel om, at udsvinget vil kunne påvirke de faktiske [ÅOP]. For at tiltrække forbrugers opmærksomhed skal advarslen være skrevet med en større skrifttype og stå på en fremtrædende plads i ESIS' hovedtekst. Advarslen ledsages af et illustrativt eksempel på [ÅOP]. [...] Når der ikke er noget loft, skal eksemplet illustrere [ÅOP] med den højeste debitorrente i mindst de sidste 20 år, eller hvis de data, der ligger til grund for beregningen af debitorrenten, er til rådighed for mindre end 20 år, den længste periode, for hvilken disse data er til rådighed, baseret på den højeste værdi af en ekstern referencesats, der anvendes til beregning af debitorrenten, når den er til rådighed [...]«

Forordning 2016/1011

- 16 Forordning 2016/1011 indeholder bl.a. følgende betragtninger.

- »(1) Prisfastsættelsen for mange finansielle instrumenter og finansielle kontrakter afhænger af nøjagtigheden og integriteten af benchmarks. Alvorlige tilfælde af manipulering af rentebenchmarks som f.eks. [London Interbank Offered Rate (Libor)] og [Euro Interbank Offered Rate (Euribor)] samt påstande om, at energi-, olie- og valutabenchmarks er blevet manipuleret, viser, at benchmarks kan være genstand for interessekonflikter. Anvendelse af skøn og svage governance-ordninger øger benchmarks sårbarhed over for manipulation. Svigt eller tvivl i forbindelse med nøjagtigheden og integriteten af indeks, der bruges som benchmarks, kan undergrave markedets tillid, påføre forbrugere og investorer tab og forvanske realøkonomien. Det er derfor nødvendigt at sikre nøjagtigheden, robustheden og integriteten af benchmarks og processen for fastsættelse af benchmarks.

[...]

- (5) EU-reglerne om forbrugerbeskyttelse omfatter ikke det specifikke spørgsmål om fyldestgørende information om benchmarks i forbindelse med finansielle kontrakter. Som følge af forbrugerklager og retssager om anvendelsen af benchmarks i flere medlemsstater er der sandsynlighed for, at der af legitime hensyn til forbrugerbeskyttelsen træffes divergerende foranstaltninger på nationalt plan, hvilket kan medføre en fragmentering af det indre marked på grund af de forskellige konkurrencevilkår, som er forbundet med forskellige niveauer af forbrugerbeskyttelse.
- (6) For at sikre det indre markeds funktionsdygtighed og forbedre dets funktionsbetingelser, navnlig med hensyn til de finansielle markeder, og for at sikre et højt niveau af forbruger- og investorbeskyttelse bør der fastlægges en retlig ramme for benchmarks på EU-plan.

[...]

- (8) Anvendelsesområdet for denne forordning bør være så bredt, som det er nødvendigt for at etablere en præventiv lovgivningsmæssig ramme. Udarbejdelsen af benchmarks involverer skøn og er i sig selv genstand for visse typer af interessekonflikter, hvilket medfører muligheder for og incitamenter til at manipulere disse benchmarks. Sådanne risikofaktorer er fælles for alle benchmarks, som alle skal underlægges passende governance- og kontrolkrav. Graden af risiko varierer imidlertid, og den valgte tilgang bør derfor være skræddersyet til de konkrete omstændigheder. Da et benchmarks sårbarhed og betydning varierer over tid, afhjælper en begrænsning af anvendelsesområdet under henvisning til indeks, der aktuelt er vigtige eller sårbare, ikke de risici, som et benchmark kan udgøre i fremtiden. Navnlig kan benchmarks, som for øjeblikket ikke anvendes bredt, godt blive mere anvendt i fremtiden, med det resultat at selv en mindre manipulation af disse kan få alvorlige konsekvenser.

[...]

- (17) Et indeks beregnes ved hjælp af en formel eller en anden metode på grundlag af underliggende værdier. Der er til en vis grad mulighed for skøn ved udviklingen af denne formel, udførelsen af den nødvendige beregning og udvælgelsen af inputdata, som medfører risiko for manipulation. Derfor bør alle benchmarks med dette kendetegn være omfattet af denne forordning.

[...]

- (22) Manipulation eller manglende pålidelighed af benchmarks kan medføre tab for investorer og forbrugere. Derfor bør denne forordning fastlægge en ramme for administratorers og stilleres opbevaring af optegnelser og sikre gennemsigtighed med hensyn til et benchmarks formål og metodologi, hvilket bidrager til en mere effektiv og retfærdig afgørelse af eventuelle krav i henhold til national lovgivning eller EU-lovgivning.

[...]

- (26) Ethvert skøn, der kan udøves i forbindelse med leveringen af inputdata, skaber mulighed for at manipulere et benchmark. Hvis inputdata er transaktionsbaserede data, er der mindre plads til skøn, og muligheden for at manipulere data er derfor mindre. Benchmarkadministratorer bør derfor generelt så vidt muligt bruge faktiske transaktionsbaserede inputdata, men kan anvende andre data, hvis transaktionsdataene ikke er tilstrækkelige eller egnede til at sikre benchmarkets integritet og nøjagtighed.

[...]

- (71) Forbrugere kan indgå finansielle kontrakter, navnlig aftaler om realkredit og forbrugslån, der benytter et benchmark som reference, men ulige forhandlingsstyrke og anvendelsen af standardvilkår betyder, at de kan have et begrænset valg med hensyn til det anvendte benchmark. Det bør derfor sikres, at forbrugerne i det mindste modtager fyldestgørende information fra kreditgivere eller kreditformidlere. Direktiv 2008/48/EF og 2014/17/EU bør derfor ændres med henblik herpå.

[...]«

- 17 Denne forordnings artikel 1 er affattet således:

»Ved denne forordning indføres en fælles ramme med henblik på at sikre nøjagtigheden og integriteten af indeks, der bruges som benchmarks i finansielle instrumenter og finansielle kontrakter eller med henblik på at måle investeringsfondens økonomiske resultater i Unionen. Denne forordning er på den måde medvirkende til, at det indre marked fungerer på tilfredsstillende vis, samtidig med at der sikres et højt niveau af forbruger- og investorbeskyttelse.«

- 18 Nævnte forordnings artikel 2, stk. 1, bestemmer:

»Denne forordning finder anvendelse på levering af benchmarks, bidrag af inputdata til et benchmark og anvendelsen af et benchmark i Unionen.«

- 19 Samme forordnings artikel 3, stk. 1, fastsætter:

»I denne forordning forstås ved:

[...]

- 10) »tilsynsbelagt stiller«: en tilsynsbelagt enhed, der bidrager med inputdata til en administrator, der er etableret i Unionen

[...]

- 17) »tilsynsbelagt enhed«: følgende enheder:

- a) et kreditinstitut som defineret i artikel 4, stk. 1, nr. 1), i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 [af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber og om ændring af forordning (EU) nr. 648/2012 (EUT 2013, L 176, s. 1)]

[...]

- i) et ikkekreditinstitut som defineret i artikel 4, nr. 10), i direktiv 2014/17/EU i forbindelse med kreditaftaler som defineret i artikel 4, nr. 3), i nævnte direktiv

[...]

- 22) »rentebenchmark«: et benchmark, som med henblik på dette stykkes nr. 1), litra b), nr. ii), er fastsat på grundlag af den rentesats, hvortil banker kan udlåne til eller låne af andre banker eller agenter, som ikke er banker, på pengemarkedet

[...]«

- 20 Afsnit II i forordning 2016/1011 med overskriften »Integritet og pålidelighed af benchmarks« indeholder et kapitel 1, som selv har overskriften »Governance- og kontrolkrav for administratorer«, og som indeholder alle de bestemmelser, der regulerer aktiviteterne for administratorer af benchmarks. Denne forordnings artikel 4 fastsætter således krav vedrørende governance og interessekonflikter, forordningens artikel 5 fastsætter krav om overvågning af alle aspekter af leveringen af benchmarks, nævnte forordnings artikel 6 indeholder kravene vedrørende den kontrolramme, der sikrer, at benchmarks leveres og offentliggøres eller stilles til rådighed i overensstemmelse med forordningen, og samme forordnings artikel 7, stk. 3, fastsætter kravene om administrators udpegelse af en uafhængig ekstern revisor, som skal gennemgå administratorens overholdelse af benchmarkmetodologien og denne forordning.
- 21 Artikel 9 i forordning 2016/1011 med overskriften »Klagebehandlingsmekanisme« indgår ligeledes i governance- og kontrolreglerne for administratorer af benchmarks og bestemmer:
- »1. En administrator skal indføre og offentliggøre procedurer for modtagelse og undersøgelse samt opbevaring af optegnelser over klager, herunder klager over en administrators benchmarkfastlæggelsesproces.
2. En sådan en klagemekanisme skal sikre, at:
- a) administrator udleverer retningslinjer for klagebehandling, ifølge hvilke der kan indgives klager over, hvorvidt en specifik benchmarkfastlæggelse er repræsentativ for markedsværdien, over en foreslået ændring af benchmarkfastlæggelsesprocessen, over en anvendelse af metodologien i forbindelse med en specifik benchmarkfastlæggelse samt over andre afgørelser i forbindelse med benchmarkfastlæggelsesprocessen

[...]«

- 22 I afsnit II i forordning 2016/1011 indeholder kapitel 2, der har overskriften »Inputdata, metodologi og indberetning af overtrædelser«, denne forordnings artikel 11-14. Denne artikel 11 med overskriften »Inputdata« bestemmer:
- »1. Leveringen af et benchmark er underlagt følgende krav med hensyn til inputdata:
- a) Inputdata skal være tilstrækkelige til nøjagtigt og pålideligt at repræsentere den markedsmæssige eller økonomiske realitet, som benchmarket har til formål at måle. Inputdata skal være transaktionsdata, hvis sådanne foreligger og er egnede. Hvis transaktionsdata ikke er tilstrækkelige eller egnede til nøjagtigt og pålideligt at repræsentere den markedsmæssige eller økonomiske realitet, som benchmarket har til formål at måle, kan inputdata, som ikke er transaktionsdata, herunder estimerede priser, prisstillelser og bindende prisstillelser eller andre værdier, bruges.

b) De i litra a) omhandlede inputdata skal være verificerbare.

[...]

d) Såfremt et benchmark bygger på inputdata fra stillere, skal administratoren, når det er relevant, indhente inputdataene fra et pålideligt og repræsentativt panel eller udsnit af stillere med henblik på at sikre, at det benchmark, der er resultat heraf, er pålideligt og repræsentativt for den markedsmæssige eller økonomiske realitet, som benchmarket har til formål at måle.

e) Administratoren må ikke bruge inputdata fra stillere, hvis administratoren ser tegn på, at disse ikke overholder den i artikel 15 omhandlede adfærdskodeks, og skal i så fald fremskaffe repræsentative, offentligt tilgængelige data.

2. Administratorer skal sikre, at kontrollen af inputdata omfatter:

[...]

b) en procedure for evaluering af stillerens inputdata og en procedure, der har til formål at hindre stilleren i at levere yderligere inputdata, eller anvendelse af andre sanktioner for manglende overholdelse over for stilleren, hvis det er nødvendigt, og

c) en procedure for validering af inputdata, herunder i forhold til andre indikatorer eller data, med henblik på at sikre deres integritet og nøjagtighed.

[...]«

23 Artikel 12 i forordning 2016/1011 med overskriften »Metodologi« har følgende ordlyd:

»1. En administrator skal til fastlæggelse af benchmarket anvende en metodologi, der:

a) er robust og pålidelig

b) har klare regler, der fastsætter, hvordan og hvornår der ved fastlæggelse af benchmarket kan udøves et skøn

c) er stringent, kontinuerlig og giver mulighed for validering, herunder i relevant omfang ved back-testing mod tilgængelige transaktionsdata

d) er modstandsdygtig og sikrer, at benchmarket kan beregnes under så mange forskellige sæt af omstændigheder som muligt

e) kan spores og verificeres.

[...]

3. En administrator skal have indført klare offentliggjorte ordninger, der identificerer omstændigheder, hvor kvantiteten eller kvaliteten af inputdata er lavere end de standarder, der er nødvendige for, at metodologien nøjagtigt og pålideligt kan fastlægge benchmarket, og som beskriver, om og hvordan benchmarket skal beregnes under sådanne omstændigheder.«

- 24 Denne forordnings artikel 13 med overskriften »Gennemsigtighed i metodologien« bestemmer følgende i stk. 1, litra a) og b):

»En administrator udvikler, anvender og administrerer benchmarkdata og -metodologi på en gennemsigtig måde. Med henblik herpå skal administratoren offentliggøre eller give adgang til følgende oplysninger:

- a) de centrale elementer i den metodologi, som administratoren anvender for hvert benchmark, der leveres og offentliggøres, eller, hvor det er relevant, for enhver benchmarkfamilie, der leveres og offentliggøres
- b) nærmere oplysninger om den interne gennemgang og godkendelse af en bestemt metodologi og hyppigheden af sådan gennemgang.«

- 25 Nævnte forordnings artikel 14 med overskriften »Indberetning af overtrædelser« fastsætter i stk. 1 og stk. 2, første afsnit:

»1. En administrator indfører passende systemer og effektive kontrolforanstaltninger med henblik på at sikre integriteten af inputdata for at kunne påvise eventuel adfærd, der kan omfatte manipulation eller forsøg på manipulation af et benchmark, og underrette den kompetente myndighed i henhold til [Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 596/2014 af 16. april 2014 om markedsmisbrug (forordningen om markedsmisbrug) og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/6/EF og Kommissionens direktiv 2003/124/EF, 2003/125/EF og 2004/72/EF (EUT 2014, L 173, s. 1)].

2. En administrator overvåger inputdata og stillerne med henblik på at kunne underrette den kompetente myndighed og fremlægge alle relevante oplysninger, når administratoren har mistanke om, at der i forbindelse med et benchmark har været adfærd, der kan omfatte manipulation eller forsøg på manipulation af benchmarket i henhold til forordning (EU) nr. 596/2014, herunder hemmelige aftaler herom.«

- 26 Kapitel 3 i forordning 2016/1011, som indeholder denne forordnings artikel 15 og 16, vedrører adfærdskodeks og krav til stillere.

- 27 I henhold til artikel 15, stk. 1, i forordning 2016/1011 skal et benchmarks administrator, når dette benchmark er baseret på inputdata fra stillere, udarbejde en adfærdskodeks i overensstemmelse med bestemmelserne i denne forordning, som tydeligt angiver stillernes ansvar i forbindelse med bidrag af inputdata, og løbende kontrollere, at stillere overholder adfærdskodeksen. Denne artikels stk. 2 præciserer, at nævnte adfærdskodeks som minimum skal indeholde en klar beskrivelse af de inputdata, der skal leveres, og de krav, der er nødvendige for at sikre, at inputdata leveres i overensstemmelse med nævnte forordnings artikel 11 og 14, retningslinjer til sikring af, at en stiller leverer alle relevante inputdata, og de systemer og kontrolforanstaltninger, som en stiller skal oprette. I henhold til nævnte artikel 15, stk. 4 og 5, sikrer den kompetente nationale myndighed, at det kontrolleres, at adfærdskodeksen er i overensstemmelse med kravene efter denne forordning.

28 Artikel 16 i forordning 2016/1011 med overskriften »Governance- og kontrolkrav for tilsynsbelagte stillere« bestemmer i stk. 1 og 2:

»1. Følgende krav til governance og kontrol gælder for en tilsynsbelagt stiller:

- a) Den tilsynsbelagte stiller sikrer, at leveringen af inputdata ikke påvirkes af eksisterende eller potentielle interessekonflikter, og at skøn foretages på en uafhængig og ærlig måde baseret på relevante oplysninger i overensstemmelse med adfærdskodeksen omhandlet i artikel 15.
- b) Den tilsynsbelagte stiller indfører en kontrolramme, der sikrer integriteten, nøjagtigheden og pålideligheden af inputdata, og at inputdata leveres i overensstemmelse med denne forordning og adfærdskodeksen omhandlet i artikel 15.

2. En tilsynsbelagt stiller skal have effektive systemer og kontrolforanstaltninger til at sikre integriteten og pålideligheden af alle inputdatabidrag til administratoren, herunder:

[...]

- d) opbevaring i et passende tidsrum af optegnelser over kommunikation vedrørende leveringen af inputdata, af alle oplysninger, der gør stillere i stand til at indgive hvert bidrag, og af alle eksisterende eller potentielle interessekonflikter, herunder, men ikke begrænset til, stillernes eksponering i finansielle instrumenter, der benytter et benchmark som reference[...]

e) opbevaring af optegnelser over resultater af interne og eksterne revisioner.«

29 I henhold til artikel 20, stk. 1, i (forordning) 2016/1011 tillægges Europa-Kommissionen beføjelser til at vedtage gennemførelsesretsakter for mindst hvert andet år at fastlægge og ajourføre en liste over kritiske benchmarks.

30 Denne forordnings afsnit IV har overskriften »Gennemsigthed og forbrugerbeskyttelse«. Dette afsnit indeholder nævnte forordnings artikel 27, der har overskriften »Benchmarkerklæring« og bestemmer følgende i stk. 1 og 2:

»1. Senest to uger efter optagelsen af en administrator i det i artikel 36 omhandlede register [over administratorer og benchmarks, som forvaltes af Den Europæiske Værdipapir- og Markedstilsynsmyndighed (ESMA)] skal denne administrator på en måde, der sikrer rimelig og let adgang, offentliggøre en benchmarkerklæring for hvert benchmark eller i givet fald hver benchmarkfamilie, der kan anvendes i Unionen i overensstemmelse med artikel 29.

Såfremt denne administrator begynder at levere et nyt benchmark eller en ny benchmarkfamilie, der kan anvendes i Unionen i henhold til artikel 29, offentliggør administratoren, inden for to uger og på en måde, der sikrer en rimelig og let adgang, en benchmarkerklæring for hvert benchmark eller i givet fald hver benchmarkfamilie.

[...]

Benchmarkerklæringen skal:

- a) klart og utvetydigt definere den markedsmæssige eller økonomiske realitet, som benchmarket måler, og de omstændigheder, hvorunder det kan blive et upålideligt mål

- b) indeholde tekniske specifikationer, der klart og utvetydigt angiver de elementer af beregningen af benchmarket, hvor der kan udøves skøn, kriterierne for dette skøn, stillingen for de personer, der kan udøve dette skøn, og hvordan denne udøvelse af skøn efterfølgende kan evalueres

[...]

2. En benchmarkerklæring skal mindst indeholde:

- a) definitionerne af alle centrale termer i forbindelse med benchmarket
- b) begrundelsen for valget af benchmarkmetodologien og procedurer for gennemgang og godkendelse af metodologien
- c) de kriterier og procedurer, der er anvendt til at fastlægge benchmarket, herunder en beskrivelse af inputdata, den prioritet, der gives til forskellige typer inputdata, minimumsdata til beregning af et benchmark, anvendelse af ekstrapoleringsmodeller eller -metoder og en eventuel procedure for rebalancering mellem bestanddelene i indekset for et benchmark
- d) de kontrolforanstaltninger og regler, der gælder for eventuelle bedømmelser eller skøn foretaget af administratoren eller stillere, med henblik på at sikre konsekvent anvendelse af sådanne bedømmelser eller skøn

[...]

- f) procedurerne for håndtering af fejl i inputdata [...]

[...]«

- 31 Artikel 29 i forordning 2016/1011 bestemmer, at en tilsynsbelagt enhed bl.a. kan bruge et benchmark eller en kombination af benchmarks i Unionen, hvis benchmarket leveres af en administrator, som er etableret i Unionen, og som er optaget i det offentlige register ført af ESMA omhandlet i denne forordnings artikel 36, hvilket register bl.a. indeholder identiteten på de administratorer, der er godkendt eller registreret, og de kompetente myndigheder, der er ansvarlige for tilsynet hermed.
- 32 Afsnit VI i forordning 2016/1011 har overskriften »Godkendelse og registrering af samt tilsyn med administratorer«. Dette afsnits kapitel 1, der har overskriften »Godkendelse og registrering«, indeholder bl.a. denne forordnings artikel 34 og 35, der fastsætter henholdsvis en ordning for godkendelse og registrering, som enhver fysisk eller juridisk med hjemsted i Unionen, der ønsker at fungere som administrator af et benchmark, skal undergive sig, den kompetente nationale myndigheds indgreb heri og denne myndigheds beføjelse til tilbagetrækning eller suspension af en sådan godkendelse eller registrering.
- 33 Afsnittets kapitel 3 med overskriften »Kompetente myndigheders rolle« indeholder artikel 41 og 42 i forordning 2016/1011. Denne artikel 41, der har overskriften »De kompetente myndigheders beføjelser«, bestemmer, at med henblik på at udføre deres opgaver i henhold til denne forordning tillægges disse myndigheder i overensstemmelse med national ret som minimum de tilsyns- og undersøgelsesbeføjelser, som er opregnet i nævnte artikel 41, stk. 1, og som bl.a. omhandler adgang til dokumenter og data, indhentning af oplysninger fra enhver

person, der er involveret i leveringen af og bidragene til et benchmark – om nødvendigt ved at indkalde og høre en sådan person – kontrolbesøg eller undersøgelser på andre steder end i fysiske personers private boliger, beslaglæggelse af dokumenter og data i juridiske personers lokaler, indhentning af optagelser samt nødvendige foranstaltninger for at sikre, at offentligheden informeres korrekt om leveringen af et benchmark, herunder ved at kræve offentliggørelse af en berigtigelse vedrørende tidligere bidrag til benchmarket eller benchmarktallene. I henhold til nævnte forordnings artikel 42 omfatter disse beføjelser retten til at pålægge administrative bøder og træffe andre administrative foranstaltninger.

- 34 I bilag I til forordning 2016/1011 præciseres eller suppleres visse specifikke bestemmelser i denne forordning hvad angår rentebenchmarks, navnlig for så vidt angår den nøjagtige og tilstrækkelige karakter af inputdata og kontroller, som stillere skal iværksætte, og de kontroller, som disse er underlagt.

Gennemførelsesforordning (EU) 2016/1368

- 35 I henhold til artikel 20, stk. 1, i forordning 2016/1011 vedtog Kommissionen gennemførelsesforordning (EU) 2016/1368 af 11. august 2016 om fastlæggelse af en liste over kritiske benchmarks, der bruges på de finansielle markeder i henhold til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/1011 (EUT 2016, L 217, s. 1). Gennemførelsesforordning 2016/1368 blev ændret ved Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2019/482 af 22. marts 2019 (EUT 2019, L 82, s. 26), der trådte i kraft den 26. marts 2019.
- 36 Bilaget til gennemførelsesforordning 2016/1368, som ændret ved forordning 2019/482, indeholdt på tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen en liste over kritiske benchmarks, som i punkt 5 omtalte benchmarket »Warsaw Interbank Offered Rate (WIBOR)«, hvis administrator er GPW Benchmark S.A. med hjemsted i Warszawa (Polen).

Polsk ret

Lov om den civile lovbog

- 37 Artikel 385¹ i Ustawa – Kodeks cywilny (lov om den civile lovbog) af 23. april 1964 (Dz. U. af 1964, nr. 16, position 93) bestemmer følgende i den version, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen:

»1. Bestemmelser i en forbrugerftale, som ikke har været genstand for en individuel forhandling, er ikke bindende for forbrugeren, hvis de fastsætter den pågældendes rettigheder og pligter på en måde, som er i strid med god forretningsskik, og groft tilsidesætter vedkommendes interesser (ulovlige kontraktvilkår). Denne bestemmelse berører ikke vilkår, som fastsætter parternes hovedydelse, herunder prisen eller vederlaget, hvis de er entydigt formuleret.

2. Såfremt et kontraktvilkår ikke er bindende for forbrugeren i medfør af stk. 1, forbliver aftalens øvrige kontraktvilkår bindende for parterne.

3. Kontraktvilkår, som ikke har været genstand for individuel forhandling, er kontraktvilkår vedrørende indholdet, som forbrugeren ikke har haft reel indflydelse på. Dette gælder navnlig for aftalevilkår, der stammer fra en standardkontrakt, som kontrahenten har foreslået forbrugeren.

4. Bevisbyrden for, at kontraktvilkår er forhandlet individuelt, påhviler den, der påberåber sig dette.«

Lov om lån mod pant i fast ejendom

- 38 Ustawa o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (lov om lån mod pant i fast ejendom og tilsyn med realkreditformidlere og realkreditagenter) af 23. marts 2017 (Dz. U. af 2017, pos. 819) i den version, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen (herefter »lov om lån mod pant i fast ejendom«), bestemmer i artikel 10, stk. 1, nr. 5) og 6):

»Kreditgiveren, kreditformidleren og kreditagenten stiller til enhver tid klare og forståelige generelle oplysninger om aftalen om lån mod pant i fast ejendom til rådighed for forbrugeren på et varigt medium eller i elektronisk form, herunder som minimum følgende oplysninger:

[...]

5) for aftaler om lån mod pant i fast ejendom, hvor der anvendes et benchmark: navne på benchmarks og administratorerne heraf som omhandlet i artikel 3, stk. 1, nr. 6), i forordning [2016/1011] samt oplysninger om de potentielle konsekvenser for forbrugeren

6) de forskellige debitorrenter, der findes, og hvorvidt de er faste eller variable eller en kombination heraf, med en kort beskrivelse af karakteristika ved fast og variabel rente, herunder de dermed forbundne konsekvenser for forbrugeren.«

- 39 Artikel 11, stk. 1 og 2, i lov om lån mod pant i fast ejendom bestemmer:

»1. Inden en aftale om lån mod pant i fast ejendom indgås skal kreditgiveren, kreditformidleren og kreditagenten på et varigt medium forelægge forbrugeren de nødvendige individuelle oplysninger, som er nødvendige for, at forbrugeren kan sammenligne de lån mod pant i fast ejendom, der findes på markedet, vurdere konsekvenserne af tegningen af disse lån og træffe en informeret beslutning om, hvorvidt vedkommende skal indgå denne aftale.

2. De i stk. 1 omhandlede oplysninger fremlægges af kreditgiveren, kreditformidleren og kreditagenten på et oplysningsskema om lån mod pant i fast ejendom, hvoraf en model fremgår af bilag 1 til denne lov.«

- 40 Artikel 29, stk. 1 og 2, i lov om lån mod pant i fast ejendom bestemmer:

»1. I aftalen om lån mod pant i fast ejendom præciseres de oplysninger, der er opregnet i artikel 69, stk. 2, i lov af 29. august 1997 om bankretten samt:

8) metoderne til og betingelserne for fastsættelse af den rentesats, der danner grundlag for beregningen af de månedlige afdrag af hovedstol og renter.

[...]

2. Hvis parterne ikke har aftalt en fast rentesats for lånet mod pant i fast ejendom, forstås ved metoden til fastsættelse af den i stk. 1, nr. 8), omhandlede rentesats værdien af det benchmark og størrelsen af den margen, der er fastsat i aftalen om lånet mod pant i fast ejendom.«

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 41 Som det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, kontaktede sagsøgeren i hovedsagen den 18. juni 2019 PKO med henblik på at optage et lån mod pant i fast ejendom på 400 000 polske zloty (PLN) (ca. 96 700 EUR). Ved denne lejlighed modtog sagsøgeren bl.a. generelle oplysninger om risiciene ved lån med variabel rente. Han modtog nærmere bestemt ingen oplysninger om, hvordan et benchmark fungerer.
- 42 Den 1. august 2019 indgik parterne i hovedsagen en aftale om et lån mod pant i fast ejendom på i alt 413 436,69 PLN (ca. 99 980 EUR) med en løbetid på 20 år med henblik på erhvervelse af en bolig (herefter »den i hovedsagen omhandlede låneaftale«). Dette lån havde en variabel rente, hvis værdi blev beregnet på grundlag af dels WIBOR 6M-benchmarket, der indgik i WIBOR-benchmarkfamilien, som er et rentebenchmark som omhandlet i artikel 3, stk. 1, nr. 22), i forordning 2016/1011, hvis størrelse var fastsat til 1,79% på tidspunktet for indgåelsen af denne aftale, dels en fast margin på 1,85%, idet den sats, der fandt anvendelse, blev tilpasset på baggrund af den halvårslige udvikling af dette indeks.
- 43 I de almindelige betingelser for den i hovedsagen omhandlede låneaftale var WIBOR 6M-benchmarket beskrevet som et benchmark for seks måneders indskud i polske zloty på det polske interbankmarked, hvis værdi fastsættes i overensstemmelse med reglerne om navnlig WIBOR-benchmarket, og som offentliggøres på informationswebstedet for administratoren af disse benchmarks, GPW Benchmark.
- 44 Det fremgår af de særlige betingelser i denne aftale, at PKO oplyste låntageren om risikoen ved anvendelsen af en variabel rentesats, som kommer til udtryk ved et højere rentebeløb og dermed en forhøjelse af de månedlige afdrag, hvis benchmarket forhøjes. De generelle betingelser indeholder ligeledes oplysninger herom.
- 45 Efter forgæves at have anfægtet kontraktvilkårene om den variable rentesats over for PKO har sagsøgeren i hovedsagen anlagt sag mod denne bank den 18. september 2023 ved Sąd Okręgowy w Częstochowie (den regionale domstol i Częstochowa, Polen), som er den forelæggende ret.
- 46 Med dette søgsmål har sagsøgeren nedlagt principal påstand om, dels at det fastslås, at kontraktvilkåret i den i hovedsagen omhandlede låneaftale om den variable rentesats er urimeligt, for så vidt som dette kontraktvilkår henviser til WIBOR 6M-benchmarket, og at kontraktvilkåret i dette omfang dermed ikke er bindende for sagsøgeren eller under alle omstændigheder er ugyldigt, dels om betaling af 10 828,93 PLN (ca. 2 620 EUR) med tillæg af morarenter.
- 47 Den forelæggende ret har anført, at PKO ifølge sagsøgeren i hovedsagen ikke har fremlagt troværdige, forståelige og fuldstændige oplysninger vedrørende risikoen forbundet med en variabel rentesats og metoden til fastsættelse af WIBOR 6M-benchmarket, navnlig for så vidt angår den indflydelse, som de banker, der leverer inputdataene til fastsættelse heraf, herunder PKO, kan udøve på fastsættelsen af de senere værdier af dette benchmark, uafhængigt af de fremherskende økonomiske vilkår på det nationale interbankmarked og den økonomiske virkelighed. Sagsøgeren i hovedsagen har gjort gældende, at bankerne herved sikrer sig en »skjult margin«, selv om vilkårene om den variable rentesats skal støttes på objektive indekser, på hvilke parterne i låneaftalerne ikke kan udøve nogen indflydelse. Herved kan PKO påvirke størrelsen af låntagerens forpligtelse vedrørende renterne og har endvidere overført hele risikoen for ændring af rentesatsen til denne låntager.

- 48 Sagsøgeren i hovedsagen har ligeledes gjort gældende, at PKO ikke gav ham oplysninger om indholdet af WIBOR 6M-benchmarket, og at han som følge heraf ikke kunne vurdere de økonomiske følger af sine forpligtelser.
- 49 Med hensyn til konsekvenserne af, at henvisningen til dette indeks angiveligt er ugyldig, har sagsøgeren i hovedsagen gjort gældende, at det pågældende kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale, for så vidt som dette vilkår indeholder en sådan henvisning, skal anses for at være et uafhængigt kontraktvilkår, der følgelig kan slettes, uden at det påvirker indholdet af denne aftale, idet den margin, der er fastsat til fordel for denne bank, opretholdes som rentesats.
- 50 PKO har bestridt, at WIBOR 6M-benchmarket er uden forbindelse til de reelle transaktioner, og at de banker, der bidrager til dette benchmark, skulle kunne manipulere dette eller indbyrdes aftale at fastsætte de senere værdier heraf.
- 51 Denne bank har gjort gældende, at sagsøgeren i hovedsagen blev korrekt oplyst om risiciene forbundet med indgåelsen af en låneaftale med en variabel rentesats, og fremhævet, at den i hovedsagen omhandlede fastsatte rentesats var væsentligt lavere end den lovbestemte rentesats og den maksimale rentesats, der er fastsat ved lov om den civile lovbog i den version, der finder anvendelse på tvisten i hovedsagen.
- 52 Den forelæggende ret har anført, at den af sagsøgeren i hovedsagen fremførte anfægtelse vedrører den potentielt urimelige karakter af anvendelsen af WIBOR 6M-benchmarket i kontraktvilkårene vedrørende anvendelsen af en variabel rentesats i en aftale om lån mod pant i fast ejendom. Den forelæggende ret har fastslået, at det foreliggende tilfælde angår et kritisk benchmark som omhandlet i artikel 20, stk. 1, i forordning 2016/1011.
- 53 I første række nærer den forelæggende ret tvivl om selve muligheden for at undersøge et kontraktvilkår vedrørende anvendelsen af en variabel rentesats i en aftale om lån mod pant i fast ejendom indgået i Polen i lyset af direktiv 93/13, henset til dette direktivs artikel 1, stk. 2.
- 54 Den forelæggende ret har nemlig anført, at den metode til fastsættelse af rentesatsen, som er fastsat i den i hovedsagen omhandlede låneaftale, er i overensstemmelse med artikel 29, stk. 2, i lov om lån mod pant i fast ejendom, hvori bestemmes, at hvis renten ikke er fast, omfatter fastsættelsen af renten benchmarkets værdi og størrelsen af den fastsatte margin. Hvis der anvendes en variabel rentesats, pålægger lovgivningen dermed forpligtelsen til at bruge benchmarket. Det kan ligeledes være relevant, at forbrugerbeskyttelsen, når dette indeks er et kritisk benchmark, der som i det foreliggende tilfælde er reguleret af forordning 2016/1011, styrkes væsentligt i forhold til anvendelsen af andre typer indekser.
- 55 I anden række er den forelæggende ret af den opfattelse, at såfremt det er muligt at undersøge det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale i lyset af direktiv 93/13, henhører denne undersøgelse under aftalens hovedgenstand som omhandlet i dette direktivs artikel 4, stk. 2, og den forelæggende ret nærer derfor tvivl om overholdelsen af kravet om gennemsigtighed pålagt ved denne bestemmelse.
- 56 I denne henseende har den forelæggende ret anført, at dette kontraktvilkår fastsætter metoden for tilpasning af renten og hyppigheden af disse tilpasninger, at det kontraktlige benchmark leveres af en administrator, der er godkendt i overensstemmelse med forordning 2016/1011, at denne aftale indeholder oplysninger om denne administrator og grundlaget for fastsættelsen af dette benchmark, og at de senere værdier heraf er let tilgængelige for offentligheden.

- 57 Den forelæggende ret ønsker ikke desto mindre oplyst, om kravet om gennemsigtighed kræver, at den erhvervsdrivende långiver ligeledes skal fremlægge andre oplysninger, som kan give forbrugeren mulighed for at danne sig en mening om den fremtidige udvikling af det kontraktlige benchmark og konsekvenserne herfor for den pågældendes forpligtelser. Den forelæggende ret har i de supplerende oplysninger, der kan kræves, omtalt den måde, hvorpå dette benchmark er udarbejdet, de faktorer og forhold, som har indvirkning på dets værdi, herunder inflation og arbejdsløshed, eksistensen af eventuelle »betænkeligheder« med hensyn til gennemsigtigheden i benchmarkets funktionsmåde hvad angår den omstændighed, at inputdataene leveres af bankerne og ikke nødvendigvis svarer til reelle transaktioner, de kriterier, der anvendes til udarbejdelsen af disse data, den måde, hvorpå dataene samles, før de leveres, og den omstændighed, at långiver er en af de bidragende banker.
- 58 Den forelæggende ret har imidlertid for det første anført, at hverken lov om lån mod pant i fast ejendom eller direktiv 2008/48 og 2014/17 forpligter långiver til at fremlægge sådanne oplysninger, og for det andet at oplysningerne fremlagt af PKO som bidragsyder til WIBOR 6M-benchmarket har begrænset indvirkning på dette indeks, eftersom denne bank blot er en af ti bidragende banker. Den forelæggende ret er desuden af den opfattelse, at kompleksiteten og den tekniske karakter af visse af disse oplysninger gør det vanskeligt at fremlægge dem forståeligt for en gennemsnitsforbruger, som ikke har økonomisk viden, hvorfor den manglende overførsel af sådanne oplysninger ganske enkelt ikke kan have indflydelse på forbrugernes beslutningstagning.
- 59 I tredje række ønsker den forelæggende ret, såfremt det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale skal undersøges i lyset af sin eventuelt urimelige karakter som følge af sin utilstrækkelige gennemsigtighed, oplysninger om konsekvenserne af visse former for tvivl om gennemsigtigheden af metoden til fastsættelse af WIBOR 6M-benchmarket, hvilken tvivl PKO burde have kendskab til, men som denne bank ikke har meddelt forbrugeren, hvorfor anvendelsen af dette benchmark i denne aftale kan føre til skævhed mellem parterne.
- 60 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at kreditmarkedet i Polen på tidspunktet for indgåelsen af nævnte aftale var kendetegnet ved, dels at der næsten udelukkende anvendtes lån med variable rentesatser, dels at disse lån benyttede WIBOR-benchmarket. Selv om en forbruger havde ønsket at vælge et fastforrentet lån eller nærede tvivl om, hvordan WIBOR-benchmarket fungerede, er det følgerig muligt, at vedkommende ikke ville have haft andet valg end at acceptere at indgå en aftale med en variabel rentesats baseret på dette benchmark selv efter at være blevet behørigt oplyst om funktionen af nævnte benchmark. Polsk ret pålægger under alle omstændigheder at anvende WIBOR-benchmarket, eftersom dette benchmark er blevet det kritiske benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011. Anvendelsen af andre benchmarks er i øvrigt ugunstig for forbrugeren, idet disse er mindre gennemsigtige.
- 61 Den forelæggende ret ønsker endvidere oplyst, om tilbuddet om et lån med variabel rente i sig selv er i strid med forbrugers interesse, eftersom denne forbruger i hele aftalens varighed udsættes for en risiko for rentestigning og alene er beskyttet af et lovbestemt loft over den rentesats, der finder anvendelse.
- 62 I fjerde og sidste række ønsker den forelæggende ret oplyst konsekvenserne, hvis en undersøgelse af et kontraktvilkår fører til, at det fastslås, at anvendelsen af WIBOR-indekset er af urimelig karakter.

- 63 Den forelæggende ret har påtænkt muligheden for, at elementet vedrørende henvisningen til WIBOR 6M-benchmarket i det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale anses for at kunne udskilles som en særskilt kontraktlig forpligtelse, således at dette element i sig selv kan erklæres ugyldigt, hvorved forbrugeren undgår de ugunstige konsekvenser af annullationen af denne aftale i det hele. I dette tilfælde ændres debitorrenten til den faste margin fastsat til fordel for banken.
- 64 Den forelæggende ret har imidlertid anført, at en sådan ændring ifølge overvejende national retspraksis vil påvirke et sådant kontraktvilkårs indhold. Den forelæggende ret har bl.a. anført, at det således ændrede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale har mærkbart forskellige perspektiver for parterne, navnlig fordi den fordelagtige karakter af et fastforrentet lån afhænger af den forudsigelige udvikling af rentesatserne på tidspunktet for aftalens indgåelse.
- 65 På denne baggrund har Sąd Okręgowy w Częstochowie (den regionale domstol i Częstochowa) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »[1)] Skal artikel 1, stk. 2, i [direktiv 93/13] fortolkes således, at [denne bestemmelse] giver mulighed for at efterprøve kontraktvilkår om variable rentesatser baseret på benchmarket WIBOR?
- [2)] Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, skal artikel 4, stk. 2, i [direktiv 93/13] da fortolkes således, at denne bestemmelse giver mulighed for at efterprøve [den urimelige karakter af] kontraktvilkår om variable rentesatser baseret på benchmarket WIBOR?
- [3)] Såfremt det første og det andet spørgsmål besvares bekræftende, skal artikel 3, stk. 1, i [direktiv 93/13] da fortolkes således, at et kontraktvilkår om variable rentesatser baseret på benchmarket WIBOR kan anses for at være i strid med kravene til god [tro] og for at medføre en betydelig [skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen] til skade for forbrugeren [...] på grund af den utilstrækkelige underretning af forbrugeren om dennes eksponering for risikoen ved en variabel rente, navnlig på grund af den manglende angivelse af, hvordan [det benchmark], som danner grundlag for fastsættelsen af en variabel rente, fastsættes, og hvilke usikkerheder der er forbundet med [dette benchmarks] manglende gennemsigtighed og den ulige fordeling af denne risiko mellem aftalens parter?
- [4)] Såfremt [det første til det tredje] spørgsmål besvares bekræftende, skal artikel 6, stk. 1, sammenholdt med artikel 3, stk. 1[, artikel 3,] stk. 2, andet punktum, og artikel 2 i [direktiv 93/13] da fortolkes således, at i tilfælde, hvor et kontraktvilkår om en variabel rentesats baseret på benchmarket WIBOR anses for at være urimeligt, kan en aftale, hvor lånebeløbets rentesats er baseret på [den anden bestanddel af rentesatsen] i aftalen, dvs. en fast bankmargen, hvilket ville ændre [rentesatsen] fra variabel til fast, fortsat [gennemføres]?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 66 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår i en aftale om lån mod pant i fast ejendom, hvorved fastsættes en variabel rente baseret på et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011 og en fast margin, er omfattet af den i førstnævnte bestemmelse fastsatte undtagelse.
- 67 Den forelæggende ret har i denne henseende for det første fremhævet, at den variable rentesats, der er fastsat i det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale, er i overensstemmelse med artikel 29, stk. 2, i lov om lån mod pant i fast ejendom, og for det andet at det, eftersom den kompetente nationale myndighed i medfør af artikel 34 i forordning 2016/1011 godkendte administratoren for WIBOR-benchmarket, som er det benchmark, der er omhandlet i dette kontraktvilkår, må antages, at dette benchmark er i overensstemmelse med alle de bestemmelser i denne forordning, som finder anvendelse på kritiske benchmarks.
- 68 Det skal bemærkes, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 udelukker kontraktvilkår, som afspejler »love eller bindende administrative bestemmelser«, fra dette direktivs materielle anvendelsesområde, og dette udtryk omfatter i lyset af 13. betragtning til nævnte direktiv både nationale bestemmelser, som gælder mellem de kontraherende parter, uanset deres valg, og bestemmelser af deklaratorisk karakter, dvs. bestemmelser, der uden videre finder anvendelse i mangel af en anden ordning mellem parterne herom (dom af 5.5.2022, Zagrebačka banka, C-567/20, EU:C:2022:352, præmis 55 og den deri nævnte retspraksis), idet sådanne kontraktvilkår anses for ikke at indeholde et urimeligt element.
- 69 Den ved denne bestemmelse indførte undtagelse skal fortolkes strengt (dom af 20.9.2018, OTP Bank og OTP Faktoring, C-51/17, EU:C:2018:750, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 70 I første række skal det med hensyn til den omstændighed, at det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale er i overensstemmelse med artikel 29, stk. 2, i lov om lån mod pant i fast ejendom, bemærkes, at det i denne bestemmelse blot fastsættes, at såfremt parterne i en aftale om lån mod pant i fast ejendom ikke har aftalt en fast rentesats, omfatter metoden til fastsættelse af rentesatsen benchmarket og den i aftalen fastsatte margin.
- 71 Det følger af præmis 33 i dom af 30. maj 2024, Raiffeisen Bank (C-176/23, EU:C:2024:443), at den undtagelse, der er fastsat i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, ikke finder anvendelse i en situation, hvor en national lovgivning blot fastlægger en generel ramme med henblik på fastsættelsen af rentesatsen i sådanne aftaler, samtidigt med at den erhvervsdrivende overlades en skønsmargin for så vidt angår såvel valget af benchmark for denne rentesats som størrelsen af den faste margin, der kan lægges til nævnte sats.
- 72 Følgelig er en national bestemmelse som artikel 29, stk. 2, i lov om lån mod pant i fast ejendom ikke til hinder for anvendelsen af direktiv 93/13.
- 73 I anden række skal det med hensyn til det i det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale fastsatte benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011, hvis metode og, mere generelt, funktionsmåde skal overholde alle de krav, der er pålagt ved denne forordning

med henblik på leveringen af kritiske benchmarks, bemærkes, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, som det fremgår af 13. betragtning til dette direktiv, ganske vist principielt vedrører love og administrative bestemmelser i medlemsstaterne.

- 74 Bestemmelser i retsakter vedtaget af EU-lovgiver i form af forordninger skal i denne henseende ikke desto mindre sidestilles med love eller administrative bestemmelser i medlemsstaterne, henset til disse forordningers virkninger som fastsat i artikel 288, stk. 2, TEUF, når sådanne EU-retlige bestemmelser på samme måde på præceptiv eller deklaratorisk vis tilsigter at fastlægge rettigheder og forpligtelser for parterne i visse aftaler. Selve grundlaget for den undtagelse, der er indført ved artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13, som allerede er anført i nærværende doms præmis 68 – nemlig at det er legitimt at lægge til grund, at den nationale lovgiver har foretaget en afbalanceret afvejning af alle disse rettigheder og forpligtelser, hvilken afvejning EU-lovgiver har villet bevare (jf. i denne retning dom af 6.7.2023, First Bank, C-593/22, EU:C:2023:555, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis) – gælder ligeledes, når EU-lovgiver selv direkte fastsætter nævnte rettigheder og forpligtelser.
- 75 For det første skal det, når dette er sagt, med hensyn til forordning 2016/1011 fastslås, at det følger af ordlyden af denne forordnings artikel 1, at forordningen har til formål at indføre en fælles ramme med henblik på at sikre nøjagtigheden og integriteten af indeks, der bruges som benchmarks i bl.a. finansielle kontrakter med henblik på at bidrage til, at det indre marked fungerer på tilfredsstillende vis, samtidig med at der sikres et højt niveau af forbrugerbeskyttelse. Med henblik herpå fastsætter denne forordning en række krav – navnlig for så vidt angår metodologien vedrørende disse indekser – som finder anvendelse på indeksernes administratorer og stillere. Nævnte forordning tilsigter således ikke at fastlægge en afvejning mellem parternes rettigheder og forpligtelser i finansielle kontrakter, men indfører forpligtelser, som finder anvendelse på enheder, der handler i bestemte egenskaber, uafhængigt af at stillerne også kan være brugere af et benchmark.
- 76 For det andet forholder sig således, at selv om den kompetente nationale myndighed har givet godkendelsen omhandlet i artikel 34 i forordning 2016/1011 til administratoren af WIBOR-benchmarket og således erklæret, at regelfastsættelsen for metodologien vedrørende dette indeks er i overensstemmelse med alle kravene pålagt ved denne forordning, hidrører disse regler fra en privat enhed, nemlig administratoren af nævnte indeks, og er således ikke love eller administrative bestemmelser som omhandlet i artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13.
- 77 I lyset af samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår i en aftale om lån mod pant i fast ejendom, hvorved fastsættes en variabel rente baseret på et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011 og en fast margen, ikke er omfattet af den i førstnævnte bestemmelse fastsatte undtagelse, når de love eller administrative bestemmelser, der finder anvendelse på et sådant kontraktvilkår, blot fastlægger en generel ramme med henblik på fastsættelsen af rentesatsen i sådanne aftaler, samtidigt med at den erhvervsdrivende overlades muligheden for at fastsætte det kontraktlige benchmark eller den faste margen, der kan lægges til værdien af dette benchmark.

Det andet spørgsmål

- 78 Det skal indledningsvis bemærkes, at det følger af ordlyden af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, at vurderingen af, om kontraktvilkårene er urimelige, hverken omfatter definitionen af aftalens hovedgenstand eller overensstemmelsen mellem pris og varer eller mellem tjenesteydelser og betalingen herfor, for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt.
- 79 Som det fremgår af betragtningerne i forelæggelsesafgørelsen om det andet spørgsmål, er det den forelæggende rets opfattelse, at et kontraktvilkår i en aftale om lån mod pant i fast ejendom, hvori fastsættes en variabel rentesats baseret på et benchmark og en fast margin, som det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale kan vedrøre »definitionen af aftalens hovedgenstand« som omhandlet i denne artikel 4, stk. 2, og retspraksis vedrørende denne bestemmelse, hvorefter nævnte bestemmelse tager sigte på kontraktvilkår, som fastlægger aftalens hovedydelser, og som dermed er kendetegnende for aftalen (jf. i denne retning dom af 30.4.2014, Kásler og Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, præmis 49, og af 16.3.2023, Caixabank (Gebyr for oprettelse af lån), C-565/21, EU:C:2023:212, præmis 17).
- 80 En sådan kvalificering, der henhører under den forelæggende rets kompetence (jf. i denne retning dom af 3.10.2019, Kiss og CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis), forekommer forenelig med Domstolens praksis, hvori det er præciseret, at et kontraktvilkår, der fastsætter rentesatsen i en låneaftale, kan udgøre en del af denne aftales hovedgenstand (dom af 26.2.2015, Matei, C-143/13, EU:C:2015:127, præmis 62).
- 81 Eftersom det forekommer den forelæggende ret sandsynligt, at det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale henhører under definitionen af denne aftales hovedgenstand, ønsker denne ret en fortolkning af udtrykket »for så vidt disse vilkår er affattet klart og forståeligt«, hvorved EU-lovgiver har indført et krav om gennemsigtighed i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 (jf. i denne retning dom af 30.4.2025, Justa, C-39/24, EU:C:2025:298, præmis 29 og 35 og den deri nævnte retspraksis). Som det fremgår af denne bestemmelse, kan den urimelige karakter af et kontraktvilkår, som henhører under definitionen af aftalens hovedgenstand, nemlig alene undersøges, hvis det viser sig, at det anfægtede kontraktvilkår ikke er fremlagt »klart og forståeligt« og dermed ikke opfylder kravet om gennemsigtighed.
- 82 I denne henseende nærer den forelæggende ret navnlig tvivl om, hvorvidt långiver skal give oplysninger om visse elementer i metodologien vedrørende det kontraktlige benchmark, såsom den omstændighed, at de brugte inputdata kan svare til tilbud på ikke-afsluttede transaktioner, eller om de faktorer, der kan påvirke udsvingene i dette benchmark.
- 83 Det skal dermed fastslås, at den forelæggende ret med det andet spørgsmål nærmere bestemt ønsker oplyst, om artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at når en aftale om lån mod pant i fast ejendom indeholder et kontraktvilkår, hvorved fastsættes en variabel rentesats baseret på et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011, pålægger det krav om gennemsigtighed, der følger af denne bestemmelse, långiver visse specifikke oplysningsforpligtelser med hensyn til metodologien vedrørende dette benchmark.
- 84 Det skal i denne henseende bemærkes, at dette krav om gennemsigtighed skal forstås således, at det ikke blot indebærer, at det omhandlede vilkår i sig selv grammatisk set skal være forståeligt for forbrugeren, men at denne forbruger ligeledes på grundlag af klare og forståelige kriterier sættes i

stand til at vurdere, hvilke økonomiske følger aftalen kan få for vedkommende (jf. i denne retning dom af 3.10.2019, Kiss og CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, præmis 37 og den deri nævnte retspraksis).

- 85 Det er af afgørende betydning for forbrugeren, at den pågældende før indgåelsen af en aftale oplyses om kontraktvilkårene og konsekvenserne af denne indgåelse. Det er bl.a. på grundlag af disse oplysninger, at forbrugeren tager stilling til, om vedkommende ønsker at lade sig binde af de vilkår, som den erhvervsdrivende forinden har udarbejdet. Eftersom den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning hviler på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende hvad angår bl.a. informationsniveau, skal dette krav følgelig fortolkes bredt (dom af 13.7.2023, Banco Santander (Henvisning til et officielt indeks), C-265/22, EU:C:2023:578, præmis 51 og 52 og den deri nævnte retspraksis).
- 86 Hvad nærmere bestemt angår et vilkår i en aftale om lån mod pant i fast ejendom, hvorefter vederlaget for dette lån udgøres af renter, der beregnes på grundlag af en variabel sats, der som i hovedsagen fastsættes under henvisning til et officielt indeks, skal kravet om gennemsigtighed navnlig forstås således, at en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger skal være i stand til at forstå, hvordan metoden til beregning af denne sats konkret fungerer, og dermed til på grundlag af klare og forståelige kriterier at vurdere, hvilke potentielt alvorlige økonomiske følger et sådant vilkår kan få for dennes finansielle forpligtelser (dom af 12.12.2024, Kutxabank, C-300/23, EU:C:2024:1026, præmis 79 og den deri nævnte retspraksis).
- 87 Overholdelsen af kravet om gennemsigtighed skal vurderes på baggrund af alle relevante faktiske omstændigheder, herunder ikke blot vilkårene i den omhandlede aftale, men tillige den reklame og de oplysninger, som långiver fremkom med under forhandlingen af aftalen (dom af 3.10.2019, Kiss og CIB Bank, C-621/17, EU:C:2019:820, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 88 Der skal ligeledes tages hensyn til den omstændighed, at de væsentligste elementer i beregningen af det kontraktlige benchmark er let tilgængelige, idet de offentliggøres, hvilket forudsætter, at en almindeligt oplyst, rimeligt opmærksom og velunderrettet gennemsnitsforbruger, henset til de offentligt tilgængelige oplysninger, der er til rådighed, samt til de oplysninger, som den erhvervsdrivende eventuelt har fremlagt, er i stand til at forstå, hvorledes beregningsmåden for den variable rentesats konkret fungerer, herunder for så vidt som dette indebærer et benchmark, og dermed til på grundlag af klare og forståelige kriterier at vurdere, hvilke potentielt alvorlige økonomiske følger et sådant vilkår kan få for den pågældendes finansielle forpligtelser (dom af 12.12.2024, Kutxabank, C-300/23, EU:C:2024:1026, præmis 80 og 82 og den deri nævnte retspraksis).
- 89 Med henblik på at afgøre, om et kontraktvilkår i en låneaftale, som henhører under artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, opfylder det ved denne bestemmelse pålagte krav om gennemsigtighed, skal der endvidere tages hensyn til samtlige bestemmelser i EU-retten, som fastsætter forpligtelser vedrørende oplysninger til forbrugerne, og som kan finde anvendelse på den pågældende aftale (jf. i denne retning dom af 20.9.2018, EOS KSI Slovensko, C-448/17, EU:C:2018:745, præmis 62).
- 90 I det foreliggende tilfælde skal der med hensyn til en aftale om lån mod pant i fast ejendom, der er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2014/17, og hvis variable rentesats er baseret på et benchmark omfattet af forordning 2016/1011, tages hensyn til den omstændighed, at disse to

retsakter fastlægger oplysningsforpligtelserne præcist i forhold til forbrugerne med henblik på at beskytte disse forbrugere, som det fremgår af syvende betragtning til dette direktiv og 5., 6. og 71. betragtning til denne forordning.

- 91 Direktiv 2014/17 regulerer således långivernes oplysningspligt på flere niveauer.
- 92 For det første pålægger artikel 14 i direktiv 2014/17 långiver under særlige kontakter med en person, der ansøger om et lån, at fremlægge de individuelle oplysninger forud for aftaleindgåelsen, som er nødvendige for, at denne ansøger kan sammenligne de lån, der findes på markedet, vurdere, hvad de indebærer, og træffe en informeret beslutning. Disse oplysninger skal gives via ESIS, som er et standardiseret informationsark på EU-plan. Det følger af dette direktivs artikel 17, stk. 6, at forbrugeren i tilfælde af lån med en variabel rentesats ved hjælp af ESIS skal underrettes om de mulige konsekvenser af tilpasningerne af satserne for de beløb, der skal betales, og ÅOP, idet denne forbruger skal meddeles et supplerende ÅOP med henblik på at illustrere de mulige risici forbundet med en væsentlig stigning i debitorrenten, idet disse oplysninger skal ledsages af en advarsel, der fremhæver, at de samlede kreditomkostninger for forbrugeren, der fremgår af ÅOP, kan ændre sig.
- 93 Det følger af bilag II til direktiv 2014/17, som opregner de oplysninger, der skal fremgå af ESIS, samt disses indhold (del A) og indeholder den vejledning, som långiver skal følge til udfyldelse af dette ark (del B), at når en forbruger tilbydes en aftale om lån mod pant i fast ejendom med en variabel rentesats, vedrører den specifikke oplysningspligt, som långiver er pålagt, indvirkningen af rentesatsens variation på ÅOP. Det skal i denne henseende bemærkes, at de ændringer, som EU-lovgiver indførte i dette direktiv ved vedtagelsen af forordning 2016/1011, ikke angik dette bilag. Denne lovgiver bestemte således ikke, at ESIS med hensyn til lån med variabel rente baseret på et benchmark omhandlet i denne forordning skal indeholde specifikke oplysninger hvad angår metodologien vedrørende dette benchmark eller de mulige årsager til variationer heri.
- 94 Det skal i denne henseende bemærkes, at det følger af artikel 2, stk. 2, i direktiv 2014/17, at national ret i medlemsstaterne ikke kan indeholde andre bestemmelser end de i dette direktivs artikel 14, stk. 2, og bilag II, del A, til direktivet fastsatte bestemmelser hvad angår meddelelse af oplysninger forud for aftaleindgåelsen via ESIS.
- 95 For det andet og mere generelt fremgår det af artikel 13, stk. 1, andet afsnit, litra ea), i direktiv 2014/17, at en långiver, som på markedet tilbyder indgåelse af låneaftaler, hvori henvises til et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011, har pligt til blandt de generelle oplysninger, som den pågældende varigt skal stille til rådighed, at fremlægge »navnene på [de pågældende benchmark] og deres administratorer og de potentielle virkninger for forbrugeren«. Som det fremgår af 71. betragtning til forordning 2016/1011, der indførte denne bestemmelse i direktiv 2014/17, ønskede EU-lovgiver ved at pålægge meddelelse af disse oplysninger at sikre, at forbrugerne modtager oplysninger, der er fyldestgørende, henset til den svagere stilling, de befinder sig i med hensyn til valg af benchmark, som følge af den ulige forhandlingsstyrke og anvendelsen af standardvilkår.
- 96 Eftersom de oplysninger, der skal fremlægges i henhold til denne artikel 13, stk. 1, andet afsnit, litra ea), er generelle oplysninger om låneaftaler, som långiver skal gøre varigt tilgængelige, kan det i denne bestemmelse omhandlede udtryk »de potentielle virkninger for forbrugeren« af aftaler, hvori henvises til et benchmark, ikke tage sigte på mere nøjagtige oplysninger end de individuelle oplysninger forud for aftaleindgåelsen, der er omtalt i nærværende doms præmis 92

og 93. Dette udtryk kan nærmere bestemt ikke tage sigte på metodologien vedrørende det eller de benchmarks, som denne långiver anvender i aftalerne, eller de faktorer, der kan påvirke variationerne heraf.

- 97 Forordning 2016/1011 fastsætter for sin del rammerne for den oplysningspligt, som er pålagt administratorer af benchmarks.
- 98 For det første fastsætter denne forordnings artikel 13 i denne henseende en generel forpligtelse til gennemsigtighed for administratorerne, idet de bl.a. pålægges at offentliggøre eller stille de væsentligste elementer i metodologien vedrørende hvert benchmark eller benchmarkfamilie, som de leverer eller offentliggør, til rådighed.
- 99 For det andet pålægger nævnte forordnings artikel 27 med henblik på gennemsigtighed og forbrugerbeskyttelse nævnte administratorer for hvert benchmark eller benchmarkfamilie på en tilgængelig, præcis og utvetydig måde at offentliggøre en erklæring, som bl.a. skal afgrænse markedet eller den økonomiske virkelighed, som dette benchmark måler, og de omstændigheder, hvorunder dette mål kan miste sin troværdighed, og med hjælp af tekniske specifikationer angive de elementer i beregningen af benchmarket, der kan gøres til genstand for et skøn, de kriterier, hvorefter dette skøn udøves, og stillingen for de personer, der kan foretage skønnet, samt reglerne for, at nævnte skøn kan vurderes efterfølgende. Denne erklæring fastlægger endvidere alle nøgleudtryk vedrørende benchmarket, præciserer begrundelsen for valg af den metodologi, de kriterier og procedurer, der anvendes til at fastlægge dette benchmark, herunder en beskrivelse af inputdataene, de forskellige typer inputdatas hierarkiske orden, de oplysninger, der som minimum er nødvendige for fastsættelsen af benchmarket, de modeller for eller metoder til ekstrapolering, der eventuelt anvendes, og procedurerne for afbalancering af nævnte benchmarks bestanddele samt kontroller og regler for administratorens eller stillerens udøvelse af en vurdering eller et skøn, således at der sikres en sammenhængende anvendelse af sådanne vurderinger eller skøn.
- 100 Som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 54 i forslaget til afgørelse, kan den offentliggørelse af oplysningerne, som administratoren af et benchmark er ansvarlig for, give alle interessenter, herunder forbrugerne, mulighed for at forstå den metodologi, der anvendes til at levere dette benchmark.
- 101 Det ses følgelig, at direktiv 2014/17 og forordning 2016/1011 med hensyn til låneaftaler vedrørende fast ejendom til beboelsesformål forenes ved at fastsætte præcise oplysningsforpligtelser over for forbrugerne dels om de kontraktvilkår i aftaler om lån med pant i fast ejendom, hvorved fastsættes en variabel rente med henvisning til et af denne forordning omhandlet benchmark, dels om sådanne benchmarks, og at disse forpligtelser er fordelt mellem långiverne og administratorerne af disse benchmark. Inden for de således fastsatte rammer påhviler det førstnævnte at give forbrugerne de oplysninger, der sætter disse i stand til både at vurdere de konkrete konsekvenser af rentesatsens foranderlighed for deres forpligtelser i henhold til den aftale, de tilbydes, og få kendskab til alle de oplysninger, som administratoren af et benchmark skal offentliggøre.
- 102 Eftersom der i lyset af den retspraksis, som er nævnt i nærværende doms præmis 89, skal tages hensyn til at alle de EU-retlige bestemmelser, som fastsætter forpligtelser vedrørende oplysninger til forbrugerne, og som i det foreliggende tilfælde kan finde anvendelse på det kontraktvilkår, der fastsætter en variabel rentesats baseret på et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011, skal långivers overholdelse af det krav om gennemsigtighed, der er fastsat i direktiv 93/13, ved indgåelsen af en aftale om lån mod pant i fast ejendom, der indeholder et sådant kontraktvilkår, i

denne forbindelse vurderes i lyset af de forpligtelser, som den pågældende er pålagt ved direktiv 2014/17, såfremt dette vilkår som i hovedsagen fremgår af en låneaftale vedrørende en fast ejendom til beboelsesformål.

- 103 Når de elementer af information, som långiver har meddelt, ikke blot henviser til offentligt tilgængelige oplysninger som de oplysninger, forordning 2016/1011 pålægger enhver administrator af et benchmark at gøre tilgængelige, men beskriver disse, sammenfatter dem eller præciserer dem, skal disse oplysninger således være nøjagtige i forhold til disse elementer af information.
- 104 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at når en aftale om lån mod pant i fast ejendom vedrørende en fast ejendom til beboelsesformål indeholder et kontraktvilkår, hvorved fastsættes en variabel rentesats baseret på et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011, pålægger det krav om gennemsigtighed, der følger af denne bestemmelse, ikke långiver visse specifikke oplysningsforpligtelser med hensyn til metodologien vedrørende dette benchmark. Den omstændighed, at långiver har overholdt alle de forpligtelser til oplysning, som direktiv 2014/17 pålægger vedkommende vedrørende et sådant kontraktvilkår, og, såfremt den pågældende har givet yderligere oplysninger, ikke har givet oplysninger, der giver et forvansket billede af nævnte benchmark, kan godtgøre, at denne långiver har opfyldt dette krav om gennemsigtighed med hensyn til dette vilkår.

Det tredje spørgsmål

- 105 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at når et kontraktvilkår i en aftale om lån mod pant i fast ejendom fastsætter en variabel rentesats baseret på et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011, kan dels det forhold, at forbrugeren ikke er blevet oplyst om visse særlige kendetegn ved det kontraktlige benchmark – navnlig hvad angår den omstændighed, at metodologien vedrørende dette benchmark foreskriver anvendelse af inputdata, der ikke nødvendigvis svarer til reelle transaktioner, og den omstændighed, at långiver er en af de banker, der bidrager til fastsættelsen af nævnte benchmark – og dels selve disse særlige karakteristika bevirke, at dette kontraktvilkår er urimeligt.
- 106 I det foreliggende tilfælde fremgår det for det første af forelæggelsesafgørelsen, at sagsøgeren i hovedsagen har rejst tvivl om, hvorvidt WIBOR 6M-benchmarket er objektivt, eftersom de senere værdier heraf fastsættes på grundlag af inputdata, hvoraf langt størstedelen ikke hidrører fra transaktioner, der rent faktisk er gennemført på det polske interbankmarked, men fra tilbud på priser afgivet på dette marked, hvilket giver stillerne til dette indeks skønsbeføjelser.
- 107 For det andet og for så vidt angår metodologien vedrørende WIBOR 6M-benchmarket giver den omstændighed, at PKO er en af de banker, der er stillere i dette benchmark, idet denne bank leverer administratoren af nævnte benchmark inputdata, som den pågældende bruger til fastsættelse af de senere værdier heraf, nævnte bank mulighed for at udøve en indflydelse på udviklingen af benchmarket. Herved og ved anvendelsen heraf til fastsættelsen af den variable rentesats, der finder anvendelse i en aftale, hvor PKO selv er part, har denne bank givet sig selv mulighed for at påvirke omfanget af låntagers forpligtelse og dermed øge de indtægter, som banken udleder af denne aftale. Sagsøgeren i hovedsagen har gjort gældende, at han på denne baggrund skal bære hele risikoen forbundet med, at rentesatsen er variabel, mens långiver opnår en »skjult margin«.

- 108 Det skal indledningsvis bemærkes, at besvarelsen af det tredje spørgsmål vedrørende vurderingen af, om et kontraktvilkår som det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale eventuelt er urimeligt, ifølge den retspraksis, der er omtalt i nærværende doms præmis 81, forudsætter, at det følger af den forelæggende rets forudgående vurdering, at kravet om gennemsigtighed fastsat i artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13 ikke er overholdt hvad angår dette kontraktvilkår.
- 109 Det skal i denne forbindelse fremhæves, at selv om den manglende overholdelse af dette krav om gennemsigtighed er en af de faktorer, der skal tages hensyn til ved vurderingen af et kontraktvilkårs urimelige karakter, følger det imidlertid af artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13, at en tilsidesættelse af dette krav ikke i sig selv kan medføre, at dette vilkår er urimeligt (jf. i denne retning dom af 13.7.2023, Banco Santander (Henvisning til et officielt indeks), C-265/22, EU:C:2023:578, præmis 66 og den deri nævnte retspraksis).
- 110 Det forholder sig ligeledes således, når en sådan manglende overtrædelse følger af en tilsidesættelse af en forpligtelse, som påhvilede den erhvervsdrivende i medfør af anden EU-lovgivning end direktiv 93/13, som det under omstændigheder som de i hovedsagen omhandlede kan være tilfældet med de oplysningsforpligtelser, som långiver er pålagt ved direktiv 2014/17.
- 111 Når dette er sagt, skal det bemærkes, at det følger af artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13, at et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.
- 112 I forbindelse med den vurdering, som det tilkommer den nationale retsinstans at foretage i henhold til denne bedømmelse, skal denne under hensyn til alle omstændighederne i sagen efterprøve først den eventuelt manglende overholdelse af kravet om god tro, og dernæst om der foreligger en betydelig skævhed til skade for forbrugeren som omhandlet i denne bestemmelse (dom af 13.7.2023, Banco Santander (Henvisning til et officielt indeks), C-265/22, EU:C:2023:578, præmis 63 og den deri nævnte retspraksis).
- 113 For det første skal den national retsinstans med hensyn til spørgsmålet om, under hvilke omstændigheder der opstår en sådan skævhed »til trods for kravene om god tro«, henset til 16. betragtning til direktiv 93/13, efterprøve, om den erhvervsdrivende ved at handle loyalt og rimeligt med forbrugeren med rimelighed kunne forvente, at forbrugeren ville acceptere et sådant vilkår efter individuel forhandling (dom af 14.3.2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, præmis 69, og af 13.7.2023, Banco Santander (Henvisning til et officielt indeks), C-265/22, EU:C:2023:578, præmis 64 og den deri nævnte retspraksis).
- 114 For det andet skal der med henblik på afgørelsen af, om et kontraktvilkår bevirker en »betydelig skævhed« mellem parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren, bl.a. tages hensyn til de regler i den nationale lovgivning, som finder anvendelse, hvis der ikke foreligger en aftale mellem parterne herom, med henblik på at vurdere, om, og i givet fald i hvilket omfang, aftalen stiller forbrugeren i en mindre gunstig retsstilling end den, der følger af disse regler (jf. i denne retning dom af 13.7.2023, Banco Santander (Henvisning til et officielt indeks), C-265/22, EU:C:2023:578, præmis 65 og den deri nævnte retspraksis).

- 115 I forlængelse af denne retspraksis skal det fastslås, at når et kontraktforhold hvad angår en bestemt type aftaler er genstand for udtømmende retlige rammer, kan forbrugeren principielt ikke stilles i en ugunstig situation med hensyn til dette forhold, når det er fastsat i en aftale i overensstemmelse med forskrifterne i sådanne retlige rammer. I lighed med ratio legis med artikel 1, stk. 2, i direktiv 93/13 er det legitimt at antage, at lovgiver med disse retlige rammer med hensyn til nævnte forhold har fastsat en ligevægt mellem alle parternes rettigheder og forpligtelser ifølge en aftale af denne type.
- 116 Det fremgår i øvrigt af nærværende doms præmis 74, at det er uden betydning, om sådanne retlige rammer er fastlagt i national ret eller ved en forordning vedtaget af EU-lovgiver.
- 117 I det foreliggende tilfælde er det blevet gjort gældende, at det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale vedrørende den variable rentesats er urimeligt, eftersom de inputdata, der danner grundlag for fastsættelsen af de senere værdier af det kontraktlige benchmark, i det væsentlige består af pristilbud afgivet på det pågældende interbankmarked, men ikke svarer til reelle transaktioner, og at disse data leveres til administratoren af dette benchmark af en gruppe banker, som selv kan anvende nævnte benchmark i de aftaler, som de indgår med forbrugerne.
- 118 Det skal i denne henseende bemærkes, at det følger af artikel 2 i forordning 2016/1011, at denne forordning omfatter såvel leveringen af benchmarks foretaget af disses administratorer som leveringen af inputdata, der danner grundlag for disse benchmarks, og som foretages af stillerne af disse inputdata, og anvendelsen af sådanne benchmarks.
- 119 For det første bestemmer artikel 27 i forordning 2016/1011 med hensyn til leveringen af benchmarks, at administratoren af et sådant benchmark skal offentliggøre en erklæring, hvori anføres de væsentlige kendetegn herved, som det er nævnt i nærværende doms præmis 99.
- 120 Artikel 12 og 13 i forordning 2016/1011 fastsætter endvidere krav med hensyn til indholdet af og gennemsigtigheden i den metodologi, der skal gøre det muligt at fastlægge benchmarket nøjagtigt og pålideligt.
- 121 De nøjagtige krav vedrørende governance og interessekonflikter, overvågning af alle aspekter af leveringen af benchmarks, kontrollen med overholdelsen af forordning 2016/1011 og overholdelse af metodologien er endvidere fastsat i denne forordnings artikel 4-7.
- 122 For det andet fastsættes ud over i artikel 27 i forordning 2016/1011 om reglerne for stillernes udøvelse af et skøn og procedurerne for behandling af fejl, som inputdata måtte være behæftet med, der er omhandlet i nærværende doms præmis 119, for så vidt angår leveringen af inputdata i denne forordnings artikel 11 krav med hensyn til disse datas repræsentativitet, integritet, nøjagtighed, kontrol og godkendelse, og i forordningens artikel 14 fastsættes en forpligtelse for administratorerne til at indføre effektive kontroller, navnlig vedrørende inputdataenes integritet og stillernes adfærd, med henblik på at påvise og underrette den kompetente nationale myndighed om eventuel manipulation eller forsøg på manipulation.
- 123 I overensstemmelse med artikel 15 i forordning 2016/1011 skal administrator af et benchmark under den kompetente nationale myndigheds kontrol udarbejde en adfærdskodeks for stillere og sikre sig, at disse stillere varigt overholder denne kodeks. Denne adfærdskodeks skal bl.a. indeholde de krav, der er nødvendige for at overholde denne forordnings artikel 11 og 14, for inputdataenes fuldstændige karakter og de kontroller, som alle stillere skal indføre vedrørende

levering af inputdata, herunder med hensyn til den politik, der skal følges angående udøvelsen af et skøn ved levering af disse data, og håndteringen af interessekonflikter. Nævnte forordnings artikel 16 pålægger endvidere skærpede krav for tilsynsbelagte stillere som omhandlet i forordningens artikel 3, stk. 1, nr. 10), hvad angår interessekonflikter, skøn, integritet, nøjagtighed og pålidelighed med hensyn til inputdataene samt kontroller.

- 124 Det skal ligeledes fremhæves, at overholdelsen af alle de krav, der er omtalt i nærværende doms præmis 119-123, sikres ved en efterfølgende kontrolordning og et tilsyn, hvis anvendelse navnlig er tillagt de kompetente nationale myndigheder, der med henblik på udførelsen af deres opgaver har de vide beføjelser, der er fastsat i artikel 41 i forordning 2016/1011, som i medfør af denne forordnings artikel 42 ledsages af beføjelsen til at pålægge administrative sanktioner i tilfælde af tilsidesættelse af bl.a. reglerne omhandlet i disse præmisser i denne dom eller af afslag på at samarbejde i eller efterkomme disse myndigheders undersøgelse, kontrolundersøgelse eller anmodning.
- 125 Interessenterne kan endvidere iværksætte den klageordning, der er fastsat og reguleret ved artikel 9 i forordning 2016/1011, for bl.a. at anfægte, at fastsættelsen af et benchmark er repræsentativ for markedsværdien.
- 126 For det tredje og sidste tillader artikel 29 i forordning 2016/1011 med hensyn til anvendelsen af benchmarks udtrykkeligt tilsynsbelagte enheder som omhandlet i denne forordnings artikel 3, stk. 1, nr. 17), uden at udelukke tilsynsbelagte stillere som omhandlet i denne 3, stk. 1, nr. 10), i EU fra at anvende et benchmark leveret af en administrator, der har hjemsted i EU og er registreret i det register, som ESMA fører. I lyset af et rentebenchmarks art som defineret i nævnte artikel 3, stk. 1, nr. 22), skal et sådant benchmark nødvendigvis fastsættes på grundlag af de data, som bankerne selv meddeler, hvilke banker selv vil anvende disse i lyset af arten af deres virksomhed.
- 127 Henset til de regler, som er pålagt administratorer af benchmarks med hensyn til disse benchmarks pålidelighed samt disse administratorer og stillerne for at sikre inputdataenes integritet og, mere generelt, pålideligheden af målingen af den økonomiske virkelighed, som et sådant benchmark skal måle, under de kompetente nationale myndigheders tilsyn, kan det ikke fastslås, at en af de bidragende banker i sig selv kan udøve en afgørende indflydelse på værdien af et rentebenchmark, navnlig hvis dette benchmark vedrører et nationalt marked.
- 128 Det ses således, at forordning 2016/1011 indeholder en helhed af bestemmelser, som detaljeret fastlægger rammerne for leveringen af benchmarks, leveringen af de inputdata, der danner grundlag for fastsættelsen af disse benchmarks – navnlig for så vidt angår arten af disse data og pålideligheden heraf – samt anvendelsen af nævnte benchmarks. Det følger i øvrigt af præamblen til denne forordning og flere bestemmelser i nævnte forordning, navnlig 1., 5., 6., 8., 17., 22. og 71. betragtning hertil samt artikel 1, 9 og 13 heri, og af bestemmelserne i forordningens afsnit IV, at EU-lovgivers indgreb tog sigte på at sikre en afvejning af den almene interesse vedrørende behovet for at råde over sådanne benchmarks, navnlig med henblik på indgåelsen af finansielle kontrakter såsom aftaler om lån mod pant i fast ejendom, og forbrugernes interesse i at have sikkerhed for disse benchmarks integritet og gennemsigtighed, henset til især risiciene for interessekonflikt og manipulation, der kan påvirke leveringen heraf.
- 129 Følgelig er det forhold, at der i en aftale om lån mod pant i fast ejendom anvendes et benchmark, som på tidspunktet for denne aftales indgåelse kan anses for at være i overensstemmelse med forskrifterne i de rammer, der er fastsat ved forordning 2016/1011, navnlig med hensyn til

metodologien desangående, i lyset af den kontrol, der er fastsat i denne forordning, principielt ikke anses for i sig selv at kunne bevirke en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren, uanset at långiver er en af de banker, der leverer de inputdata, som administratoren af dette benchmark anvender til at fastlægge de senere værdier heraf.

- 130 På denne baggrund har denne långiver ud over de oplysningsforpligtelser, der påhviler den pågældende i medfør af direktiv 2014/17, hverken pligt til at underrette låntager om det forhold, at det kontraktlige benchmark i henhold til metodologien til fastsættelse heraf kan blive fastsat på grundlag af inputdata, der ikke svarer til reelle transaktioner, men til tilbud afgivet på det pågældende marked, eller om at nævnte långiver er en af de banker, der har bidraget til dette benchmark.
- 131 Hvad angår det anfægtede kontraktvilkår i den i hovedsagen omhandlede låneaftale samlet set skal det endvidere bemærkes, at når det skal vurderes, om et kontraktvilkår om beregning af renter af en låneaftale eventuelt er urimelig, er det ligeledes relevant bl.a. at sammenligne den metode for beregning af den ordinære rentesats, der er fastsat i dette kontraktvilkår, og den faktiske størrelse af denne rentesats, der følger heraf, med de beregningsmetoder, der sædvanligvis anvendes, og den lovbestemte rentesats samt rentesatsen på almindelige markedsvilkår på tidspunktet for indgåelsen af den pågældende aftale for et beløb og et tidsrum, der svarer til denne låneaftale (jf. i denne retning dom af 13.7.2023, Banco Santander (Henvisning til et officielt indeks), C-265/22, EU:C:2023:578, præmis 65 og den deri nævnte retspraksis).
- 132 I det foreliggende tilfælde er de betragtninger, som den forelæggende ret har anført vedrørende arten og størrelsen af de rentesatser, der sædvanligvis ses på markedet for lån mod pant i fast ejendom i Polen, samt WIBOR 6M-benchmarkets niveau i forhold til andre lignende indekser på tidspunktet for indgåelsen af den i hovedsagen omhandlede låneaftale, således relevante elementer som led i vurderingen af det anfægtede kontraktvilkår i denne låneaftale samlet set, henset til artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13.
- 133 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at når et kontraktvilkår i en aftale om lån mod pant i fast ejendom fastsætter en variabel rentesats baseret på et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011, kan dels det forhold, at forbrugeren ikke er blevet oplyst om visse særlige kendetegn ved det kontraktlige benchmark – navnlig hvad angår den omstændighed, at metodologien vedrørende dette benchmark foreskriver anvendelse af inputdata, der ikke nødvendigvis svarer til reelle transaktioner, og den omstændighed, at långiver er en af de banker, der bidrager til fastsættelsen af nævnte benchmark – og dels selve disse særlige karakteristika ikke bevirke, at dette kontraktvilkår er urimeligt, for så vidt som kontraktvilkåret kan anses for at være i overensstemmelse med denne forordning på tidspunktet for aftalens indgåelse.

Det fjerde spørgsmål

- 134 I anmodningen om præjudiciel afgørelse har den forelæggende ret anført, at den ikke ville foretage en efterprøvelse af den kompetente nationale myndigheds vurdering, hvorefter WIBOR-benchmarket er i overensstemmelse med forordning 2016/1011. På denne baggrund er det, henset til besvarelsen af det tredje spørgsmål, ufornuddent at besvare det fjerde spørgsmål.

Sagsomkostninger

- 135 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parter udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

1) Artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler

skal fortolkes således, at

et kontraktvilkår i en aftale om lån mod pant i fast ejendom, hvorved fastsættes en variabel rente baseret på et benchmark som omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/1011 af 8. juni 2016 om indeks, der bruges som benchmarks i finansielle instrumenter og finansielle kontrakter eller med henblik på at måle investeringsfondes økonomiske resultater, og om ændring af direktiv 2008/48/EF og 2014/17/EU samt forordning (EU) nr. 596/2014 og en fast margin, ikke er omfattet af den i førstnævnte bestemmelse fastsatte undtagelse, når de love eller administrative bestemmelser, der finder anvendelse på et sådant kontraktvilkår, blot fastlægger en generel ramme med henblik på fastsættelsen af rentesatsen i sådanne aftaler, samtidigt med at den erhvervsdrivende overlades muligheden for at fastsætte det kontraktlige benchmark eller den faste margin, der kan lægges til værdien af dette benchmark.

2) Artikel 4, stk. 2, i direktiv 93/13

skal fortolkes således, at

når en aftale om lån mod pant i fast ejendom vedrørende en fast ejendom til beboelsesformål indeholder et kontraktvilkår, hvorved fastsættes en variabel rentesats baseret på et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011, pålægger det krav om gennemsigtighed, der følger af denne bestemmelse, ikke långiver visse specifikke oplysningsforpligtelser med hensyn til metodologien vedrørende dette benchmark. Den omstændighed, at långiver har overholdt alle de forpligtelser til oplysning, som Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/17/EU af 4. februar 2014 om forbrugerkreditaftaler i forbindelse med fast ejendom til beboelse og om ændring af direktiv 2008/48/EF og 2013/36/EU og forordning (EU) nr. 1093/2010, som ændret ved forordning 2016/1011, pålægger vedkommende vedrørende et sådant kontraktvilkår, og, såfremt den pågældende har givet yderligere oplysninger, ikke har givet oplysninger, der giver et forvansket billede af nævnte benchmark, kan godtgøre, at denne långiver har opfyldt dette krav om gennemsigtighed med hensyn til dette vilkår.

3) Artikel 3, stk. 1, i direktiv 93/13

skal fortolkes således, at

når et kontraktvilkår i en aftale om lån mod pant i fast ejendom fastsætter en variabel rentesats baseret på et benchmark som omhandlet i forordning 2016/1011, kan dels det

forhold, at forbrugeren ikke er blevet oplyst om visse særlige kendetegn ved det kontraktlige benchmark – navnlig hvad angår den omstændighed, at metodologien vedrørende dette benchmark foreskriver anvendelse af inputdata, der ikke nødvendigvis svarer til reelle transaktioner, og den omstændighed, at långiver er en af de banker, der bidrager til fastsættelsen af nævnte benchmark – og dels selve disse særlige karakteristika ikke bevirke, at dette kontraktvilkår er urimeligt, for så vidt som kontraktvilkåret kan anses for at være i overensstemmelse med denne forordning på tidspunktet for aftalens indgåelse.

Underskrifter